HEMMELIG

(KML)

M Ø T E

i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

mandag den 18. september kl. 10.

Møtet ble ledet av komiteens fungerende leder, Kjell Magne Bondevik.

Til stede var: Kjell Magne Bondevik, Ingeborg Botnen, Johan Buttedahl, Kaci Kullmann Five, Einar Førde, Harald U. Lied, Jan Petersen, Gunnar Skaug, Jan P. Syse, Jo Benkow, Kjell Magne Fredheim, Arve Berg, Carl I. Hagen, Johan J. Jakobsen, Brit Jørgensen, Thor Knudsen, Gunn Vigdis Olsen-Hagen, Borghild Røyseland, Harald Synnes, Sigurd Verdal, Thorbjørn Bernten (for Reiulf Steen), Inger Lise Gjørv (for Liv Aasen), Marit Rotnes (for Inger Pedersen) og Hanna Kvanmo (for Theo Koritzinsky).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Gro Harlem Brundtland og utenriksminister Thorvald Stoltenberg.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Fra Statsministerens kontor: Eldrid Nordbø og spesialrådgiver Jonas Støre. Fra Utenriksdepartementet: Underdirektør Morten Wetland og underdirektør Knut Almestad.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Jon Bech.

Dagsorden

1. Høynivåmøte i EFTA 11. og 12. september 1989.

2. Eventuelt.

(KML)

KOMITEENS FUNG. LEDER: I Kåre Willochs og Liv Aasens utenlandsfravær er jeg som sekretær av komiteen anmodet om å lede dette møtet.

Statsministeren har bedt om dette møtet for å orientere om det såkalte Høynivåmøtet i EFTA 11. og 12. september. Er det noen som har merknader til innkallingen eller til dagsordenen?

JOHAN J. JAKOBSEN: Det ville ved innledningen av dette møtet være nyttig å vite om det etter møtet vil bli omdelt noen dokumenter, eller om vi må notere.

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Jeg kan godt tenke meg at vi, i hvert fall i løpet av dagen, deler ut et notat. Jeg bruker det som en retningslinje, og så kan vi gjøre slik som ved det uformelle møtet vi hadde.

KOMITEENS FUNG. LEDER: Andre merknader er ikke fremkommet.

Sak nr. 1.

Høynivåmøte i EFTA 11. og 12. september 1989.

KOMITEENS FUNG. LEDER: Jeg gir ordet til statsministeren, som vil gi en orientering.

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Siden det Høynivåmøtet som EFTA og EF hadde 25. juli, har hovedtyngden av arbeidet i det vi kaller Oslo-prosessen, vært konsentrert om kartleggingsarbeidet av legale og institusjonelle spørsmål i arbeidsgruppe V.

EFTA-gruppen som sådan har til nå hatt tre møter, og den felles EFTA-EF-gruppen har hatt to møter. EFTA hadde Høynivåmøte 11. og 12. september.

(KML)

Før jeg redegjør for de ulike problemstillinge som reiser seg nettopp i forbindelse med arbeidsgruppe V om legale spørsmål, vil jeg vise til den utviklingen vi har sett i forholdet mellom EFTA og EF det siste året.

I Stortingets behandling av St. meld. nr. 61 for 1986-87 7. juni 1988 ble det gitt bred tilslutning til Regjeringens strategi om gjennom EFTA å sikre norske interesser i forhold til gjennomføringen av det indre marked i EF.

På denne bakgrunn inviterte jeg sommeren 1988 regjeringssjefene i EFTA til møte på Holmenkollen i mars i år. I løpet av høsten 1988 ble det også fra EFs side uttrykt ønske om å styrke samarbeidet mellom EFTA og EF med henblikk på å skape et europeisk økonomisk rom - EES.

Behovet for å få til et EES øker hvis Vest-Europa skal kunne ivareta sine interesser overfor den økonomiske og teknologiske utvikling som foregår i USA og Japan.

I sin tale til Europa-parlamentet 17. januar i år understreket EF-kommisjonens president at den nåværende samarbeidsstruktur mellom EFTA og EF ikke vil være tilstrekkelig i framtiden.

Han pekte på at alternativene stod mellom:
- Et fortsatt begrenset samarbeid
- eller et mer strukturert partnerskap med felles beslutningsorganer og institusjoner som kan gjøre samarbeidet mer effektivt og framheve den politiske dimensjon på det økonomiske, sosiale, finansielle og kulturelle område.

Dette kan skje ved at EFTA styrker sin organisasjon, slik at samarbeidet på de utvalgte områdene kan baseres på et to-pilarsystem EF-EFTA. Det var slik Delors uttrykte det i januar.

Samtlige EFTA-land ønsket å svare positivt og offensivt på Delors` utspill. Det er klart for alle regjeringer at vi står overfor betydelige utfordringer av næringspolitisk art knyttet til gjennomføringen av det indre marked. Dessuten - og det er like viktig - har vi viktige interesser å ivareta på områder som miljø, utdanning og forskning og sosiale forhold i sin brede alminnelighet, ikke minst inkludert faglig samarbeid og samarbeid mellom myndigheter og de faglig/politiske realitetene i medlemslandene.

(KML)

Dette kommer klart til uttrykk i Oslo-erklæringen. Når det gjelder samarbeidsområdene, sier EFTA-landene seg rede til:

> "...størst mulig realisering av fri bevegelse av varer, tjenester, kapital og personer, med det siktemål å skape et dynamisk og enhetlig europeisk økonomisk rom."

Dette er altså artikkel 11. EFTA-landene går videre inn for:

> "...(utvikling av samarbeidet) på områder som går utover programmet for det indre marked."

Dette dekkes av artikkel 12 i erklæringen. For å administrere dette europeiske økonomiske samarbeidsområdet sier EFTA-landene seg:

> "...rede til sammen med EF å undersøke måter for å oppnå et mer strukturert fellesskap med felles beslutningsprosesser og felles administrative institusjoner med sikte på å gjøre vårt samarbeid mer effektivt.

Dette er da artikkel 9.

Oslo-erklæringen er i seg selv ambisiøs. Den inneholder politiske ambisjoner om å få til et nytt samarbeidssystem med utvidet innhold i Vest-Europa. Det felles utenriksministermøtet 20. mars stadfestet at alle de 18 landene i EES ønsker å gå videre langs dette sporet.

I slutterklæringen etter EF-toppmøtet i Madrid i juni ble det uttrykt tilfredshet med den framgangen som gjøres i samarbeidet mellom EFTA-landene og EF etter Oslo-møtet. EFs regjeringssjefer så fram til rask kartlegging av mulighetene for å utvikle samarbeidet på en mer strukturert måte.

Det er denne kartleggingen som har pågått under ledelse av Høynivågruppen siden begynnelsen av mai, og som det er orientert om for den utvidede 9. juni og 18. august og i notat til Stortinget av 23. august.

Som det har vært redegjort for, er retningslinjene for det arbeid som nå pågår, at det skal være av kartleggende art. Partene skal behandle problemstillingene på en utforskende og uforpliktende måte og kartlegge om det er grunnlag for å senere å innlede forhandlinger.

(KML)

Oslo-erklæringen har det politiske perspektiv å arbeide for et utvidet, utdypet og mer strukturert samarbeid i EES i 1990-årene.

Norge var en pådriver for å få til et slikt resultat. Stortinget har gjennom diskusjoner i denne komite gitt grunnlag for å bringe Oslo-prosessen videre og jeg minner også om at vi hadde en debatt i Stortinget i vår. Vi er i sluttfasen av kartleggingsarbeidet i de ukene som nå ligger foran oss, og det betyr at vi nærmer oss avklaringene av de spørsmål som regjering og storting må ta stilling til utover høsten, når dette kartleggingsarbeidet er fullført.

Derfor går jeg nå inn på noen av de problemstillinger som reiser seg, og som vil kreve nye møter i denne komite i ukene framover. Arbeidsgruppe V om legale og institusjonelle spørsmål skal se på ulike modeller og institusjoner som eventuelt kan danne grunnlag for å gjennomføre et utvidet samarbeid på de saksområder som blir utredet av de fire andre arbeidsgruppene.

Videre har gruppen i oppgave å se på hvordan dette kan nedfelles i avtaleform.

I likhet med arbeidet i de øvrige gruppene dreier det seg om kartlegging av muligheter som kan tjene som grunnlag for videre drøftelser. Dette gjelder for EFTA-landene så vel som for EF-kommisjonen og EF-landene.

I denne arbeidsgruppen må man vurdere ulike modeller, også slike som avviker fra EFs rettssystem og EFs institusjonelle rammeverk. De modeller som det arbeides med å kartlegge, vil kunne representere noe helt nytt i internasjonalt samarbeid.

Fra norsk side legger vi vekt på at en framtidig løsning først og fremst må:
- gjenspeile partenes likeverdighet i EES
- sikre EFTA-landene reell innflytelse over lovgivningsprosessen innenfor EES - fra et forslag blir fremmet til beslutningen blir fattet
- gi EFTA-landene rett til å fremme egne initiativ.

EF-kommisjonen har understreket at EFs beslutningstaking ikke må bremses slik at EFs egen integrasjonsprosess forsinkes.

EF-kommisjonen har samtidig gitt uttrykk for vilje til å la EFTA-eksperter delta i EFs egne ekspertkomiteer, og etablere konsultasjonsprosedyrer

(KML)

for lovgivning som er under forberedelse både i EFTA-landene og i EF. Videre har man tatt til orde for å etablere felles beslutningsorganer på minister- og embetsnivå for de formelle beslutninger.

EF-kommisjonen viser til Delors` tale til Europa-parlamentet og tar fortsatt til orde for en løsning basert på et to-pilarsystem EF-EFTA med felles besluttende og administrative organer samt effektive mekanismer for kontroll og overvåkning og bileggelse av tvister.

På EFTA-siden ønsker man å vurdere to-pilar-systemet nærmere. For å sikre likeverdighet i samarbeidet er det viktig med et system der EFTA-landene kan møte EF på likefot, særlig når det gjelder å vedta nye regler, håndhevelses-mekanismer og tviste-løsning.

Det er mye som tyder på at tvisteløsning bør skje ved en felles domstolsordning. En domstol kan ogs bidra til at felles rettsregler gis lik anvendelse i hele EES-området, og det sikres enhetlig fortolkning av EES-retten når den påberopes ved nasjonale domstoler.

For å få til et mer strukturert EES-samarbeid vil det være nødvendig å etablere EFTA-funksjoner som kan sikre medlemslandenes interesser. For EFTA er det likevel ikke snakk om å bygge opp en organisasjon etter EFs dimensjoner, men jeg vil understreke at det vil eventuelt bli tale om en omfattende avtale.

Fra EFTA-siden legger man til grunn at alle EFTA-land skal være parter i en slik avtale. Det må drøftes nærmere hvorvidt også EFTA som sådan bør bli part i en avtale.

Det synes å være akseptert fra EF-kommisjonens side at de formelle avgjørelser i et eventuelt EES skal v enstemmige, og at EFTA-landene også skal kunne utøve initiativrett.

Både EFTA-landene og EF-kommisjonen baserer seg på at EES-avtalen skal være av folkerettslig karakter. Det betyr at avtalen er folkerettslig bindende for statene, men ikke direkte overfor bedrifte og enkeltpersoner. De må forholde seg til nasjonal lovgivning. Utformingen av nasjonal lovgivning forutsettes å være i overensstemmelse med statenes folkerettslige forpliktelser.

I den videre kartleggingsprosess synes følgende spørsmål å bli sentrale:

HEMMELIG

(KML)

1. For å sikre ensartet rettspleie og den nødvendige forutsigbarhet og trygghet for personer og selskaper i EES, legges det til grunn at EES-reglene må bli en del av landenes nasjonale rett.

   I EF gjelder EF-reglene i hovedsak direkte for personer og selskaper. Det betyr at det kan reises rettssak ved nasjonale domstoler direkte på grunnlag av EF-retten for å avgjøre rettigheter og plikter i tvister mellom private parter, eller mellom private parter og myndigheter.
   Innen EF har EF-regler forrang framfor nasjonale rettsregler, både eldre og nyere. Dette gjøres for å sikre forutsigbarhet og enhetlig gjennomslag i hele EF-området. EF-kommisjonen har lagt vekt på at dette prinsipp også bør gjelde for EES-reglene i EFTA.

   I den videre kartlegging vil man vurdere nærmere behovet for å sikre ensartet gjennomføring av EES-reglene. EFTA-landene har hevdet at det vil være mulig å finne metoder for effektiv anvendelse av EES-retten uten å følge EFs modell med formell forrang for EES-lovgivning.

2. Kontroll og håndhevelse er viktig for å sikre like vilkår for bedrifter i hele EES-området, slik det framgår av Oslo-erklæringen. EFTA-landene har lagt vekt på at dette må være et hovedansvar for de nasjonale myndighetene. Man har likevel sett behov for at det opprettes klageinstanser enten innen EFTA, som en parallell til EF-kommisjonenes oppgaver innen EF-systemet, eller i form av en felles EES-instans.

3. Mekanismer for ensartet fortolkning og bileggelse av tvister er et viktig saksområde for å sikre bedrifter og enkeltpersoner den samme rettslige beskyttelse i hele EES-området.

   Det er blitt lagt vekt på behovet for ordninger hvor en EES-domstol tillegges kompetanse som i tilstrekkelig grad samsvarer med EF-domstolens kompetanse når det gjelder å løse tvister i forhold til avtalepartnerne. En domstolsordning i EES med balansert representasjon av dommere fra EF- og EFTA-land har vært diskutert i denne sammenheng.

   En slik eventuell domstol ville ikke innebære noe prinsipielt nytt for Norge. Flere internasjonale domstoler kan i dag avsi dommer som er bindende for norske myndigheter, f.eks. Haag-domstolen, Menneskerettighetsdomstolen.

Når det gjelder styrking av EFTA, er det EFTA-landenes syn at konkrete forslag til dette må avtegne seg i forhold til de funksjoner som må fylles i en

HEMMELIG

(KML)

eventuelt bredere EES-avtale. Regjeringen mener man bør være villig til å diskutere ulike løsninger, herunder eventuelle behov for å endre Stockholms-konvensjonen.

Arbeidsgruppe V, både innen EFTA og EFTA-EF, samt EFTAs juridiske ekspertgruppe, vil ha hyppige møter framover. EFTA og EF har felles Høynivåmøte 28. og 29. september, og EFTA har Høynivåmøte 11. og 12. oktober. 19. og 20. oktober har EFTA og EF felles Høynivåmøte, der det pågående kartleggings-arbeidet skal avsluttes. Regjeringen mener derfor det vil være behov for flere møter i denne komite i tiden framover. Som jeg tidligere har gitt uttrykk for tar Regjeringen sikte på en redegjørelse i Stortinget. Slik det ser ut til nå, vil dette kunne skje i siste uke i oktober, så snart Høynivåmøtet den 20. oktober gir grunnlag for det. Vi undersøker også nå nærmere når de andre EFTA-landene tar sikte på tilsvarende redegjørelser og gjennomgang i sine parlamenter. Jeg ser ingen grunn til at Norge her skal avvente den politiske framleggelse og debatt i andre EFTA-land.

KOMITEENS FUNG. LEDER: Er det noen andre fra Regjeringen som ønsker å si noe i denne sammenheng? - Jeg har tegnet meg selv for et par spørsmål, deretter Syse.

Et mer generelt spørsmål først. Statsministere la stor vekt på at en nå har vært inne i en kartleggings-fase, og jeg regner med at kartleggingsfasen også innebærer at en kartlegger mulighetene for bestemte løsninger ut fra hvilke holdninger de forskjellige land har. Det jeg da vil spørre om, er om Norge har gitt signaler når det gjelder holdningene på sentrale punkter utover det vi har gjort gjennom EFTA og det som ellers framkom nå av statsministerens redegjørelse. Jeg har skjønt at vi bl.a. sammen med andre EFTA-land har vektlagt at vi må ha rett til å ha høyere standarder og strengere regler enn EF f.eks. når det gjelder krav til helse, sikkerhet og miljø. Det tror jeg for mange av oss er sentralt. Men er det gitt andre politiske signaler fra norsk side - jeg tenker på spørs som går på fri bevegelse av personer og dermed også spørsmålet om felles arbeidsmarked?

Et annet spørsmål, bare for å være sikker: Statsministeren nevnte at en fra EFs side i hvert fall tok sikte på enstemmighet i eventuelle felles beslutning organer mellom EFTA og EF. Er det å forstå slik at hvert enkelt medlemsland i EFTA kan motsette seg en beslutning, slik at det ikke bare er EFTA som gruppe som kan gjøre det?

HEMMELIG

(KML)

JAN P. SYSE: Jeg takker for orienteringen, for det var jo meget interessant stoff i den. Jeg velger allikevel nå å oppfatte dette først og fremst som en orientering. Hvis man skal gi noen særlig respons på de forskjellige områder, går jeg ut fra at vi får et fyldigere og også skriftlig materiale.

Jeg har et spørsmål som går i samme retning som Bondeviks, men noe videre. Én ting er norske reaksjoner, men jeg er vel så interessert i andre lands reaksjoner, for man har jo også kunnet registrere at det er andre land som har virket negative i forhold til denne prosessen. Vi kommer vel også noe inn på det spørsmålet som vi drøftet i forrige møte i utenrikskomiteen, om hvordan man fra norsk og andres side oppfatter sin representasjon i disse organene når det gjelder embetsmannsopptreden i disse avklaringsrundene. Det henger også sammen med de spørsmål som nå både Bondevik og jeg har reist. Men det kunne være meget interessant å få høre noe om dette reaksjonsmønsteret.

JOHAN J. JAKOBSEN: Jeg vil også takke for orienteringen. På bakgrunn av det som er sagt tidligere fra Regjeringens side, går jeg ut fra at det dreier seg om en orientering om hva de norske medlemmene i arbeidsgruppen har markert som sin holdning, og hvilke foreløpige synspunkter en har kommet fram til i denne embetsmannsgruppen, slik at dette således ikke samtidig er et uttrykk for hva som er Regjeringens politiske oppfatning av disse sakene. Det er litt viktig å få slått fast at det er det denne orienteringen går ut på, og at Regjeringen ikke henvender seg til den utvidede for å be om reaksjoner på noe annet enn det som embetsverket så langt har tilkjennegitt.

Jeg synes det er svært vanskelig på bakgrunn av det det nå er orientert om, å gi noen tilbakemelding. Jeg synes bildet var noe uryddig, for å si det forsiktig. Graden av overnasjonalitet i det systemet med organisasjoner, organer og institusjoner som antydes, gikk ikke klart fram av orienteringen, fordi det både var snakk om enstemmighet og muligheter for å intervenere. Men, hvis jeg oppfattet det rett, var det samtidig også snakk om at EES` lovgivning på en måte skal være overordnet nasjonal lovgivning. Jeg synes dette ytterligere understreker det jeg var inne på innledningsvis, ved møtets start, at her er det et klart og sterkt behov for å få et skriftlig materiale som vi kan forholde oss til. Dette må så langt oppfattes som en orientering uten at vi på dette grunnlag kan gi noen tilbakemelding eller noen politiske synspunkter på det som er lagt fram. Jeg vil ha presisert at vi her og nå ikke kan gå inn på substansen, men jeg vil sterkt anmode om at vi får et slikt dokument, noe vel også statsministeren antydet innledningsvis.

(ME)

KOMITEENS FUNG. LEDER: Det står foreløpig ikke flere på talerlisten. Vil statsministeren gi noen kommentarer til det som er kommet så langt?

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Til det første spørsmålet - om Norge har gitt signal på sentrale punkter: For det første; det signal som ligger der i bunnen hele tiden, er selve erklæringen fra statsministermøtet. Alle embetsmenn som har jobbet fra norsk side, har jo kunnet statsministererklæringen på fingrene, og de har kjent prosessen i Norge og diskusjonen foran de sentrale paragrafene og har selvfølgelig lagt det til grunn som sitt politiske opplegg og kartlegger ut fra det. Jeg tror det er viktig at man er klar over det forholdet. Men når det gjelder "sentrale punkter", kan man si at det jeg nevnte her at vi fra norsk side legger vekt på når det gjelder den fremtidige løsning, det har også vært holdningen som våre embetsmenn har avspeilet sin måte å diskutere sakene på - altså at vi skal gjenspeile partenes likeverdighet i EES, at vi skal sikre EFTA-landene reell innflytelse, både på selve beslutningsprosessen og når det gjelder selve beslutningen, og at EFTA-landene også må ha den mulighet å fremme egne initiativ i en slik samarbeidsløsning. - Slike holdninger som går på likeverdighet og reell deltakelse har vært der.

Når det gjelder det konkrete spørsmål om fri bevegelse av personer, var vi inne på det temaet også på møtet 18. august, og det er omtalt i det notatet som ble laget 23. august. Der er det slik at Norge i den arbeidsgruppen som har startet med dette, som har vært ledet av Fred Olav Sørensen fra Kommunaldepartementet, har lagt vekt på å få fram hvordan norsk lovgivning og politikk er på dette området i dag - at vi har innvandringsstopp, at vi har regler på dette området, og at norsk politikk i dag på ingen måte dreier seg om fri bevegelse av personer. Med andre ord at dette er et område hvor det i så fall både kan være vanskeligheter, men som dessuten i tilfelle vil kreve overgangsordninger og nærmere vurderinger.

Jeg vil bare gjenta også her at begrepet reservasjoner har vi ikke funnet grunnlag for å bruke i det som er definert av alle parter som en kartleggingsprosess. Vi kartlegger problemene, men vi legger ikke ned reservasjoner før vi nærmer oss en eventuell forhandlingsfase for Norge, eller har

HEMMELIG

(ME) politisk klarering, kan man si, og standpunkttagen til hva som skal være norske synspunkter, eventuelle norske reservasjoner foran en konkret forhandlingsfase. Så mens Sveits, Lichtenstein og Island har valgt å nærmest gi uttrykk for at hvis vi får fri bevegelse av personer, vil de melde at for dem vil det være naturlig å bruke i hvert fall som overgangsordning kvoteordninger av den type som Lichtenstein og Sveits har i dag - Sveits har i dag et stort innslag av andre EF-lands innbyggere, og de bruker systemer for begrensning av dette sånn som det er i dag - har Norge ikke noe slikt, og vi må altså gå inn i dette feltet mer på bar bakke og uten egentlig noen sånn konkret metode som de andre har lagt seg på allerede - særlig gjelder dette Sveits og Lichtenstein.

Så var det sprøsmålet om enstemmighet. Det som der er poenget, det er at EFTA-landenes holdning om at man må bygge på konsensusprinsippet, slik som EFTA gjør i dag, det har også i dag på en måte i diskusjonene fått forståelse og gjennomslag på EF-siden. Nå snakker jeg om prinsipper og ikke om juridiske og institusjonelle løsninger, for det kartleggingsarbeidet er man ikke ferdig med, men holder på med og jobber konkret med, men holdningsmessig betyr det egentlig at EFTAs prinsipp kan gjøres gjeldende i et EES også, med beslutning fra EFs side som forutsetning for en slik avtale som dette.

Når det gjelder forholdet til andre land, husker vi fra diskusjonene foran statsministererklæringen at vi hadde en situasjon hvor Sveits på noen områder var mest tilbakeholdne. Blant annet var de tilbakeholdne når det gjaldt å forplikte seg på noen måte til å gå langt når det gjelder å styrke EFTA organisasjonsmessig og institusjonelt - altså utover de nåværende rammer. Der har de vært tilbakeholdne hele tiden. Men samtidig tror jeg at tyngdekraften her vil være slik at Sveits har en rolle i dag midt i hjertet av Europa; det er det landet det tenkes på når man snakker om å plukke rosinen av pølsen, spesielt i EF-kretser, og det skyldes at de har bilaterale avtaler og tradisjoner og så nær tilknytning til flere EF-land at de greier å ordne seg på en måte. Samtidig ser de nok mulighetene for at EFTA kan bli enda mindre fremover i tiden over et antall år, så de ønsker å ta vare på EFTA, men er også redd for å miste håpet om å kunne gå videre den bilaterale vei. Dette er min analyse, dette er ikke noe Sveits sier til oss, men det er vår tolkning og min forståelse av hva dette dreier seg om. Men jeg håper det og sier at når og hvis EF bestemmer seg for å følge opp den

HEMMELIG

(ME) holdningen som nå ligger der, at man vil ha et bredere og mer organisert samarbeid mellom EFTA og alle EF-landene, vil det tvinge Sveits inn i den samme fold som oss andre; de får rett og slett ikke anledning til å ha denne gunstige rollen de har hatt. Dette er altså mine vurderinger som svar på Syses spørsmål. Men i det ligger at Sveits setter seg ikke på tverke, de er konstruktivt med i alt dette, og vi oppfatter ikke Sveits som en stumbling block når det gjelder å komme fram til en avtale.

Når det gjelder embetsverket, bygger de på Oslo-erklæringen og de målsettinger som der kom fram, i sitt kartleggingsarbeid.

Så spurte Jakobsen om vi ber om reaksjoner utover orientering, ut fra den innsikt man får gjennom dette i hva slags tema som er under vurdering. Og jeg vil si litt ja og nei. Først og fremst nei, i den forstand at det er i hovedsak orientering, men det ligger politiske føringer i hele forhistorien, i statsministererklæringen og det arbeid som nå gjøres, og jeg sa også at Regjeringen ser det slik - der har jeg gitt uttrykk for en klar politisk holdning på vegne av Regjeringen - at vi må være villig til å diskutere ulike løsninger, altså innenfor disse legale og institusjonelle spørsmål, som gjør det mulig å komme fram til en omfattende avtale. Teknikken og jussen omkring hva som er mest hensiktsmessig vil man i ukene fremover - og det dreier seg bare om to - tre uker - komme tilbake til før møtet 19. og 20. oktober, for det er klart at mellom nå og da - og det er altså én måned - må alle politiske partier i Norge på en måte være med å trekke en del hovedkonklusjoner når det gjelder hva Norge skal stå for og mene i det møtet, hvis vi skal stå dette løpet på en skikkelig måte. Men det betyr også, som jeg har varslet, at vi må ha flere møter fra nå til da.

Så var det spørsmål om EES og nasjonal lovgivning. Jakobsen hadde merket seg det som et vanskelig og interessant tema. Det er jeg enig i. Det er både juridisk spissfindig i og for seg og det er sentralt, og det er et tema som det nå jobbes intenst med, fordi man på EF-siden legger veldig sterk vekt på de erfaringer EF har her og det EF har lagt seg på når det gjelder forkjørsrett for EF-regler overfor nasjonal lovgivning. Og det er interessant å se, hvis vi går tilbake til medlemskapsdebatten på 1970-tallet og til det tidspunkt Danmark gikk inn i EF, at dette spørsmålet da fremdeles var gråsone

(ME) og uklart i EF, slik at dan Danmark kom inn i EF, var dette temaet ikke satt på spissen på noen måte. Gradvis har så EF beveget seg inn i en full klargjøring av dette, og de land som sist ble medlem, Portugal og Spania, har fått dette som klart premiss for sin inntreden. Det det dreier seg om nå, er om en samarbeidsavtale mellom de 18 land - 12 pluss 6 - kan bygge på et topilarsystem hvor man legger vekt på at det faktisk er slik. Hvis man ser på Norge - det er litt ulike rettstilstander i de ulike EFTA-landene, men hos oss vil det være enighet om at vår holdning til folkeretten og til internasjonalt samarbeid og avtaleverk er slik at hvis vi har gitt en tilslutning, ratifisert og behandlet internasjonale forpliktelser, avtaler og regelverk, eventuelt har sluttet oss til konvensjoner osv., så har vi ment det alvorlig, da mener vi å slutte oss til, å være med på en bestemt innfallsvinkel også i rettslig forstand. Og det vi da ofte har gjort når vi har behandlet slike ting, er at vi har tatt opp og modifisert norsk lov for å bringe den i samsvar med internasjonale overordnede rettslige prinsipper som vi har sluttet oss til. Imidlertid, når vi sier at hvis Norge først har vært med på å utvikle en regel og har sluttet opp om det, kan man også formelt regne med at Norge følger det, så vil man på EF siden sikkert tro på det de som kjenner Norge best, men man vil si at det er ikke sikkert det er nok, fordi både bedrifter og personer i EF-land vil vite at de kan føle seg trygge på hva de kan forvente i et EFTA-land hvis vi får en slik samarbeidsavtale. Jeg går såpass inn på dette fordi jeg tror det er den type ting Jakobsen er opptatt av, og dette utredes nå nærmere, og det er min oppfatning at det burde være mulig å komme fram til en samarbeidsavtale EFTA/EF hvor man aksepterer den holdning jeg nå gav uttrykk for - i hvert fall i en lang overgangsperiode inntil man i tilfelle har eksempler på at man har noe som blir oppfattet som et brudd på et regelverk som 18 land i virkeligheten har sluttet opp om. Men dette er av de juridiske spørsmål som det jobbes med og som man ikke er ferdig med og som kommer til å bli ledd i en forhandlingsprosess hvis man kommer inn i den. Men det kan bli viktig også i avslutningen av kartleggingsfasen og i arbeidet fram mot desember-møtet, hvor utenriksministrene i tilfelle skal ta stilling til et forhandlingsopplegg.

KOMITEENS FUNG. LEDER: Jeg vil bare bemerke før vi gir ordet videre, at statsministeren sa omtrent følgende: at Regjeringen - og det var en politisk holdning - er villig til å diskutere ulike løsninger for å få til et omfattende avtaleverk mellom EFTA og EF. Det er greit så langt det rekker, men det er nettopp hvilke ulike løsninger en da kan godta, som

(ME) vil avgjøre om man i ulike politiske miljøer og partier vil godta et omfattende regelverk. Så jeg synes ikke det virker så klargjørende, for da må man vite mer om hvilke løsninger Regjeringen kan tenkes å gå inn for før vi kan vite om det er grunnlag for et omfattende regelverk. Så det understreker det flere har sagt, at vi må etter hvert i prosessen få mer klare holdningsforslag fra Regjeringen på de ulike omstridte områder for å vite i hvilken grad en vil ha politisk bredde bak tilslutningen til et avtaleverk mellom EF og EFTA. Men det har jeg skjønt at statsministeren er villig til å komme tilbake til, både muntlig i komiteen og gjennom skriftlig materiale, så jeg vil bare understreke viktigheten av at så skjer.

JOHAN J. JAKOBSEN: På bakgrunn av det statsministeren sa om en mulig felles EES-domstol som skal avgjøre tvister som oppstår innenfor EES-samarbeidet, betyr det at det ikke lenger ser ut til å være noe problem i forhold til Romatraktaten at en blandet domstol kan treffe beslutninger i tvister som via domsbeslutninger skaper EF-presedens? Tidligere har det vært framhevet som et problem at Romatraktaten neppe gav grunnlag for at organer som ikke var rene EF-organer, skulle kunne treffe beslutninger som gjaldt det enkelte EF-land. Dette ble nå ikke fremstilt som noe problem. Betyr det at man har overvunnet problemet, eller at en ikke ser bindingen til Romatraktaten?

(SL) STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Til det første som Bondevik nevnte, vil jeg bare understreke at da jeg sa at Regjeringen gav uttrykk for en holdning - at man bør være villig til å diskutere ulike løsninger, bl.a. eventuelle behov for å endre Stockholm-konvensjonen - ligger det i det at vi mener vi må være innstilt på å opprette nye organer, institusjoner, som innebærer å kunne gå inn i en to-pilarløsning med EF f.eks. Dette er en holdning - uten at den kan detaljeres når det gjelder formen for løsning, rett og slett fordi utredningsarbeidet her ikke er kommet langt nok. Jeg tror det er nyttig for komiteen å være klar over at vi ikke går inn for en miniløsning, altså det aller minst mulige her. Det ville være nærmest å fortsette Luxembourg-prosessen. Vi mener ut fra en politisk totalvurdering at greier vi det, bør vi nå lage et mer institusjonelt og sterkere forpliktende samarbeid mellom EFTA og EF, både av politiske og næringspolitiske grunner.

Jeg snakket om Sveits i stad og nevnte at det på en måte har vært sett på som en av bremseklossene. Det er også slik at Sverige, på samme måte som Sveits, før statsministermøtet for det første hadde et nært samarbeid med Norge, men også hele tiden holder et klart ambisjonsnivå i det å lykkes og det å nå fram til løsninger. Slik er også situasjonen nå - bare så det er sagt.

Bare et par ord til om enstemmighet og flertallsavgjørelser. Man må i grunnen gå inn på de forskjellige feltene før en får dette mer klart fram. Det skal vi prøve å få til i en senere fremstilling overfor komiteen når arbeidsgruppene er kommet noen hakk lenger i sitt arbeid. Når jeg snakket om konsensus i stad, tenkte jeg på konsensus i beslutningsprosesser for å lage regler, men når reglene er fastlagt, kan ikke tolkningen av reglene og domstolavgjørelsene bygge på konsensus. Vi snakker om å få en domstol som er balansert sammensatt og som tolker ikke EF-regler, men EES-regler. Vi snakker om organer som skal ta vare på de 18 landenes avtaler og felles opplegg. Der må det være domstolbeslutninger hvor det er en behandling og tolkning av reglene som avgjør sakene. Tvisteløsninger og domstolavgjørelser har den karakter. Noe annet lar seg rett og slett ikke gjøre.

JOHAN J. JAKOBSEN: Domstolbeslutninger på grunnlag av regelverk som er skapt gjennom konsensus?

(SL) STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Ja, akkurat. Det var egentlig det du tenkte på da du nevnte Roma-traktaten også antagelig. - Det er den utdypningen jeg kan gi deg.

(GSR) KOMITEENS FUNG. LEDER: Jeg har ikke flere på talerlisten. Er det andre som ber om ordet til denne sak? -

JAN P. SYSE: Når kan vi regne med at det neste av de mange annonserte møter vil bli?

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Vi ser ut fra timeplanen at det iallfall er et opplagt behov for et møte rundt den 7. eller 8. oktober, men jeg vil ikke gi noen garanti for at det ikke blir innkalling til møte før den tid for her er det tross alt en prosess som nå er i en viktig fase. Men det vi sikkert kan si, er dette.

KOMITEENS FUNG. LEDER: Flere har ikke bedt om ordet under sak nr. 1.

Vi går til sak nr. 2, Eventuelt. Er det noen som ber om ordet under Eventuelt? -

UTENRIKSMINISTER THORVALD STOLTENBERG: Jeg vet det er interesse for Polen i den utvidede, og vil derfor nevne at vi nå arbeider med et opplegg når det gjelder Norges deltakelse i hjelpearbeidet overfor Polen og Ungarn. Det gjelder både matvarer, miljøteknologi, landbruk og næringslivsamarbeid. Jeg håper å kunne ha dette klart i meget nær framtid.

Vi deltar når det gjelder EFs matvareprogram, som dere kjenner til, hvor EF overfører sine overskuddslagre til Polen. Matvarene selges for zloty, og pengene går inn i et fond i Polen som benyttes til utvikling av Polens næringsliv. Vi deltar sammen med EF og andre EFTA-land i det arbeidet. I tillegg har vi også et opplegg som går på et rent tosidig økonomisk arbeid.

(GSR) KOMITEENS FUNG. LEDER: Jeg takker for orienteringen. Som en av flere som har henvendt seg til Regjeringen om dette, er jeg tilfreds med at det pågår et arbeid. I den grad vi kan få orienteringer etter hvert som det skrider fram, vil det være nyttig.

Flere har ikke bedt om ordet.

Jeg understreker at innkallingen ikke var hemmelig, så temaet for møtet er vel i og for seg offentlig, men drøftingene er som alltid hemmelige når ikke annet er bestemt.

Møtet hevet kl. 10.50.